

Yritysjohtamisen erikoisammattitutkinnon valmistavan koulutuksen kehittäminen

Matti Luhtanen

Ammatillisen opettajankoulutuksen
kehittämishanke
Lokakuu 2013
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Tampereen ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Matti Luhtanen

Yritysjohtamisen erikoisammattitutkinnon valmistavan koulutuksen kehittäminen
Opettajankoulutuksen kehittämishanke 17 sivua + 2 liitesivua
Lokakuu 2013

Kehittämishanke on tehty erään Länsisuomalaisen koulutusyhtiön yritysjohtamisen erikoisammattitutkinnon valmistavan koulutuksen ensimmäisen toteutuksen arvioimiseksi sekä valmistavan koulutuksen kehittämiseksi. Aloittavan ryhmän kokoaminen, valmistavan koulutuksen toteuttaminen, tutkinnon osien suorittaminen sekä erityisen tärkeäksi noussut opiskelijan kokema opintojen ohjaus nousee esille.

Aloittava ryhmän kokoaminen alueen yrittäjäyhdistyksen jäsenrekisteriä hyväksikäyttäen ja lopulta henkilökohtaisen yhteydenoton kautta mahdollisti koulutuksen aloittamisen. Opiskelijoiden ohjauksesta vastasivat yrittäjän oppisopimuskoulutuksen kriteerien mukaan jokaisen opiskelijan oma mentori, koulutuksen järjestäjän nimeämä henkilökohtainen ohjaaja sekä valmistavan koulutuksen kouluttajat Ohjauksen koordinointia ei varsinaisesti tehty. Kukin henkilökohtainen ohjaaja toteutti ohjausta omien kompetenssien kautta.

Opiskelijoilta kerätty palaute oli keskimäärin positiivista. Kaikkien mielestä koulustoitto on ollut vähintään tyydyttävää. Erään yrittäjän mielestä juuri tällainen koulutuksen toteutus etäopiskeluna, sopivin pituisissa jaksoissa, sopii yrittäjäarkeen, mikä mahdollisti tutkinnon suorittamisen.

Aikuisten ohjaukseen kannattaa panostaa ja erityisesti ohjaajien ammattitaitoon sekä sitoutumiseen tulisi kiinnittää huomioita. Näin jälkempäin ajateltuna olisi valikoituneiden ohjaajien ollut hyvä kokoontua suunnittelupalaveriin, jossa olisi tehty ohjaustavoitteet ja laadittu ns. minimiohjauksen periaatteet. Epävirallisia keskusteluja käytiin, mutta jämäkämpi ote opetuksen ja ohjauksen niveltämiseksi olisi ollut perusteltua.

Asiasanat: erikoisammattitutkinto, valmistava koulutus, aikuisohjaus

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	4
2	YRITYSJOHTAMISEN ERIKOISAMMATTITUTKINTO OSANA YRITTÄJÄKOULUTUSTA.....	5
	2.1 Tutkinnon perusteet	6
	2.2 Valmistavan koulutuksen periaatteet.....	6
	2.3 Ohjauksen merkitys aikuiskoulutuksessa.....	7
3	KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHTIA.....	9
	3.1 Valmistavan koulutuksen toteutus.....	10
	3.2 Näyttötutkinto-ohjauksen toteutus.....	12
4	OPISKELIJOIDEN PALAUTE.....	14
5	YHTEENVETO JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	15
	LÄHTEET.....	17
	LIITTEET	18

1 JOHDANTO

Länsisuomalainen koulutusyhtiö on hakenut yritysjohtamisen erikoisammattitutkinnon järjestämislupaa jo vuonna 2009. Koulutussopimuksen mukaista aloittavaa ryhmää ei merkittävistä markkinointitoimenpiteistä huolimatta ollut saatu alkamaan vielä vuoteen 2011 mennessä. Yhteistyötä oli tehty useiden viranomaistahojen, maakunnan yrittäjäjärjestöjen, eri koulutuksenjärjestäjien kanssa, mutta pilottiryhmää ei saatu kasaan.

Työtä oli tehty ”hartiavoimin”, kehittämishankkeen kohteena olevat aikuiskoulutuskeskukset allekirjoittivat uuden yhteistyösopimuksen aluejärjestön kanssa 11.1.2010. Sopimuksen tavoitteena oli yhdessä kehittää yrittäjyyskoulutusta maakunnan alueella. Sopimuksen pohjalta perustettiin ohjausryhmä, johon kuului yrittäjien, yrittäjäjärjestön ja aikuiskoulutuskeskusten lisäksi oppisopimustoimiston ja yrityspalvelukeskuksen edustajat. Ohjausryhmä pyrki aktiivisesti osallistumaan ja oli sitoutunut myös Yrittäjän ammatti- ja erikoisammattitutkintojen sekä valmistavan koulutuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Lisäksi oli hyödynnetty kunkin oppilaitoksen omia työelämäkontakteja.

Lopulta kesällä 2011 yhtiö teki päätöksen satsata tähän koulutukseen ja panokset johtivat pilottiryhmän kokoamiseen ja koulutuksen aloittamiseen. Tämä kehittämishanke tehtiin ensimmäisen valmistavan koulutuksen toteutuksen arvioimiseksi. Saadun opiskelija- ja kouluttajapalautteen perusteella tätä kehittämishanketta voidaan käyttää myös yritysjohtamisen erikoisammattitutkinnon valmistavan koulutuksen kehittämisen työkaluna.

2 YRITYSJOHTAMISEN ERIKOISAMMATTITUTKINTO OSANA YRITTÄJÄ-KOULUTUSTA

Yrittäjäkoulutus on yrittäjäksi aikovan tai yrittäjänä toimivan henkilön koulutusta, jossa on yhteiskunnan tukemaa toimintaa mukana. Tukimuotoina ovat yrittäjän oppisopimus, jossa yrittäjä tekee oppisopimuksen omaan yritykseensä ja oppisopimus toteutetaan oppimalla omassa yrityksessä. Toinen tukimuoto on yrittäjän aikuiskoulutustuki, jota voi saada yrityksen ulkopuolella tapahtuvan koulutusjakson ajalta. ELY-keskukset, TE-toimistot, oppisopimuskeskukset sekä KE-LA ovat näiden tukimuotojen neuvovia viranomaisia. (www.oph.fi; www.yrittajat.fi)

Yrittäjäkoulutuksen tutkintoja ovat yrittäjän ammattitutkinto ja yritysjohtamisen erikoisammattitutkinto. Yrittäjätutkinnon avulla yrittäjä voi kehittää omaa yrittäjäosaamistaan ja yrityksen kilpailukykyä. Yrittäjän ammattitutkinnon sisältö on räätälöity sen mukaan, onko kysymys jo toimivasta, juuri käynnistymässä olevasta vai vasta suunnitteilla olevasta yrityksestä. Tutkinnot ovat näyttötutkintoja, jotka molemmat koostuvat kahdesta erillisestä tutkinnon osasta. (www.oph.fi)

Yritysjohtamisen erikoisammattitutkinnossa yrityksen kehittämisen ohella painotetaan yritysjohtamiseen liittyviä taitoja. Molempiin tutkintoihin liittyvässä valmennuksessa lähdetään siitä, että tutkinnot suoritetaan osana omaa yritystoimintaa. Opintojen aikana kehitetään yritystä opinnoissa laaditun/päivitetyn yrityksen strategian mukaisesti. Yrittäjätutkintojen avulla yrittäjää autetaan asiantuntijoiden opastuksella liikeidean ja -toiminnan kehittämisessä. Opintojen avulla voi toteuttaa yritykselle tärkeän kehittämisprojektin, joka sisältyy samalla tutkinnon osaksi. (www.oph.fi; www.yrittajat.fi)

2.1 Tutkinnon perusteet

Opetushallitus määrittelee näyttötutkinnon: ”Näyttötutkinto on erityisesti aikuisille suunniteltu joustava tutkinnon suorittamistapa, jossa periaatteena on asiakaslähtöisyys. Näyttötutkinnoissa ammattitaito osoitetaan työelämässä riippumatta siitä, onko osaaminen kertynyt työkokemuksen, opintojen tai muun toiminnan kautta. Kaikki ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot voidaan suorittaa näyttötutkintona.

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla tutkinnon perusteissa edellytetty ammattitaito ensisijaisesti aidoissa työelämän tuotanto- ja palvelutilanteissa. Näyttötutkinnon suorittaja osallistuu usein valmistavaan koulutukseen, jonka avulla hankitaan tarvittavaa ammattitaitoa. Henkilö, jolla on jo riittävä ammattitaito voi suorittaa näyttötutkinnon tai sen osan osallistumatta koulutukseen.” (www.oph.fi)

Näyttötutkintojärjestelmää on kehitetty vuodesta 1994 lähtien. Viimeisimmät merkittävät lakimuutokset on tehty 2005 ja voimassa oleva lainsäädäntö on ollut 1.1.2006 alkaen lainvoimainen. Vuoden 2010 alussa uudistettiin laki ja asetus opetus- ja kulttuuritoimenrahoituksesta, jolla oli vaikutusta mm. oppisopimusrahoitukseen.(Näyttötutkinto - opas 2012)

Yrittäjätutkintojen perusteet löytyvät täydellisinä opetushallituksen sivuilta, joilla on listattuna kaikki 374 tutkintoa, joista ammatillisia perustutkintoja on 52, ammattitutkintoja 190 ja erikoisammattitutkintoja 132. Tutkintojen perusteita tarkastellaan vastuullisen tutkintotoimikunnan työnä jatkuvasti. Yleensä perusteet muutetaan noin 5-10 vuoden välein muuttuneen toimintaympäristön takia. Lainsäädännön muutokset, tutkintorakenteen uudistamistarpeet tai työelämän muutostarpeet voivat laukaista tutkintojen perusteiden päivittämisen.(Näyttötutkinto-opas 2012.)

2.2 Valmistavan koulutuksen periaatteet

Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen hakeutumiselle ei ole asetettu ennakkoehdoja. Tutkinnon suorittajat osallistuvat usein valmistavaan koulutukseen

hankkiakseen tarvittavaa ammattitaitoa. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla järjestetään osana koulutusta mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa siten näyttötutkinto. (www.oph.fi)

Näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa noudatetaan henkilökohtaistamisen periaatetta:

- tarjotaan opiskelijalle parhaiten soveltuvia koulutusmuotoja, opetusmenetelmiä, oppimisympäristöjä ja -järjestelyjä
- ohjataan opiskelijaa joustavien henkilökohtaisten oppimispolkujen suunnittelussa
- neuvotaan ja ohjataan opiskelijaa myös muiden asiantuntijoiden tarjoamiin tukipalveluihin.

Näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä päättää koulutuksen järjestäjä tutkintojen perusteiden mukaisesti. (www.oph.fi)

2.3 Ohjauksen merkitys aikuiskoulutuksessa

Ohjauksella voidaan tarkoittaa kaikkea sellaista vuorovaikutuksellista toimintaa, jossa tavoitteena on auttaa ohjattavaa. Ohjaaja voi hyödyntää työssään erilaisia teorioita ja lähestymistapoja, malleja. Yleisimmin käytettyjä teorioita ovat psykodynaaminen, kognitiivis-behavioraalinen, systeeminen, konstruktivistinen sekä asiakaskeskeinen teoria. Nämä suuntaukset eroavat toisistaan lähinnä ohjauksessa käytetyistä menetelmistä. Edellä mainituista kolme ensimmäistä ovat luonteeltaan psykoterapeuttisia ja jälkimmäiset kaksi soveltuvat hyvin myös opintojen ohjaukseen. (Anttonen 2007, 19)

Taulukkoon 1 on kerätty yhteenvedona aikuisopiskelijoiden opintojen ohjaukseen liittyviä keskeisiä käsitteitä: ohjaus, ohjauksen osa-alueita ja ohjaus ammatillisena toimintana. Taulukossa on myös selitetty lyhyesti kunkin käsitteen keskeinen sisältö ja tarkoitus.

Taulukko 1. Aikuisopiskelijan ohjauksen, osa-alueiden sekä ammatillisen toiminnan käsitteitä. (Anttonen 2007, 12)

Aikuis- opiskeli- joiden oh- jaus	Ohjaus <ul style="list-style-type: none"> ohjaamista opintoihin liittyvissä valinnoissa sekä opiskelun ja muun elämän yhteensovittamisessa 	Tutorointi <ul style="list-style-type: none"> ryhmän ja opiskelijan tukeminen oppimisprosessissa 	Avustaminen <ul style="list-style-type: none"> oppimisen edistäminen tasarvoisessa vuorovaikutussuhteessa 	Mentorointi <ul style="list-style-type: none"> kokeneen ammattilaisen tuki ja neuvot opiskelijalle tai aloittelevalle työntekijälle
Ohjauksen osa-alueet	Opiskelun ohjaus <ul style="list-style-type: none"> ohjaaminen oppimisessa ja opiskelun etenemisessä 	Urasuunnittelun ohjaus <ul style="list-style-type: none"> ohjaaminen uravaliinnassa ja ammatillisessa kehityksessä 	Kasvun ja kehityksen tukeminen <ul style="list-style-type: none"> ohjaaminen henkilökohtaisissa asioissa ja elämänhallinnassa 	
Ammatillinen toiminta ohjauksessa	Ohjaus <ul style="list-style-type: none"> ratkaisujen etsiminen vuorovaikutuksessa ohjaajan ja ohjattavan välillä 	Neuvonta <ul style="list-style-type: none"> opiskelijan kysymyksiin vastaaminen neuvoja antamalla 	Tiedottaminen <ul style="list-style-type: none"> opintoihin liittyvän tiedon jakaminen ja välittäminen 	

Aikuisten ohjauksessa on tärkeää huomioida yksilön aikaisempi osaaminen sekä pyrkiä tasoittamaan mahdollisia negatiivisia tuntemuksia opintopolulla.

3 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHTIA

Länsisuomalaisen yhtiön yrittäjäkoulutusta antava organisaatio oli vahvuudeltaan vuonna 2011 kolme vakinaista opettajaa ja kaksi määräaikaista kouluttajaa, kouluttajia siksi, että heiltä puuttui opettajan pedagoginen pätevyys. Yritysjohtamisen erikoisammattitutkinnon koulutussopimus oli allekirjoitettu 2010 ja huolimatta merkittävistä markkinointitoimenpiteistä aloittavaa ryhmää ei ollut saatu käynnistymään. Pilottiryhmän kokoamisvastuu ja valmistavan koulutuksen vastuullisen kouluttajan tehtävä annettiin Matti Luhtaselle toukokuussa 2011.

Koulutussuunnitelma päivitettiin koulutusvastaavan ja kouluttaja Matti Luhtasen toimesta kesän aikana. Ryhmän kokoamisesta neuvoteltiin alueen yrittäjyhdistyksen toiminnanjohtajan ja yhteyspäällikön kanssa. Neuvottelussa sovimme, että voimme tehdä haun yrittäjien jäsenrekisteristä potentiaalisten opiskelijoiden löytämiseksi. Haun kriteereiksi valikoituivat: yrittäjällä enintään ammattikorkeakoulututkinto, yrityksen ikä vähintään kolme vuotta, yrityksessä vähintään neljä työntekijää. Haun tuloksena saimme 1000 yrityksen yhteystiedot. Hakua rajoitettiin vielä siten, että lopulliseen listaan pääsi 244 yritystä.

Pilottiryhmän kokoaminen aloitettiin siis yllämainitun listan läpikäynnillä. Ryhmän aloitusmääräksi sovittiin 12 opiskelijaa, mutta tavoitteena oli saada noin 15 opiskelijan joukko. Vastuullisena henkilönä soitin läpi kaikki listalla olleet yritykset. Järjestimme infotilaisuuden kesäkuussa 2011, johon osallistui 7 yrittäjää. Markkinoinnin kohteeksi pääsivät myös neljä vuotta aikaisemmin yrittäjän ammattitutkinnon suorittaneet. Kesän aikana ryhmä saatiin kasaan ja lähdimme 14 innokkaan opiskelijan ja päivitetyn toteutussuunnitelman kanssa liikkeelle.

3.1 Valmistavan koulutuksen toteutus

Kesän 2011 aikana päivitetty Kehittävä yritysjohtaja, yritysjohtamisen erikoisammattitutkinto koulutussuunnitelma kädessä, yrittäjäyhsalan tutkintotoimikunnan kanssa solmittu koulutuksen järjestämissopimus taskussa ja neljäntoista opiskelijan pilottiryhmä koossa oli aika aloittaa valmistava koulutus. Taulukossa 1. on aloituspäivänä 13.9.2011 opiskelijoille näytetty koko kurssin aikataulu.

Taulukko 1. Yritysjohtamisen erikoisammattitutkinto valmistava koulutus aikataulu

13.9.	Orientaatio	Matti Luhtanen & Juha Harikkala	
vko 41	1. Yrityksen strategiaproessin johtaminen ja kehittäminen		Tutkinnon ensimmäinen osa (Juha Harikkala)
vko 45	2. Yrityksen toiminnan suunnittelu		
vko 48	3. Yrityksen toiminnan organisointi ja johtaminen		
vko 3	4. Yrityksen talouden johtaminen		
vko 6	5. Esimiehenä toimiminen		
vko 10	6. Kehittämisprojektin suunnittelu ja johtaminen		
vko 13	7. Asiakkuuksien johtaminen ja kehittäminen		Tutkinnon toinen osa (Juha Harikkala)
vko 16	8. Osaamisen johtaminen ja kehittäminen		
vko 18	9. Tuotannon johtaminen ja kehittäminen		
vko 20	10. Talouden johtaminen ja kehittäminen		
vko 22	11. Kansainvälistymisen johtaminen		
vko 40	Loppuseminaari		

Valmistava koulutus muodostui yhdestätoista teoriapäivästä, joista ensimmäinen oli ns. orientaatiopäivä. Päivä koostui osallistujien esittäytymisestä, valmistavan koulutuksen suunnitelman läpikäynnistä, tutkinnon esittelemisestä, teoriaosuudesta: aikuinen oppijana. Tämän lisäksi käytiin läpi lukuinen määrä koulutuksen käytännön asioita, tärkeimpänä syksyn aikataulusta sopiminen. Tutkinnon perusteista johdettu koulutussuunnitelman mukaisia lähiopetuspäiviä pidettiin noin kerran kuussa syklillä, jolla pyrittiin varmistamaan opintojen sopiva intensiteetti – ei liian usein eikä liian harvoin. Orientaatiopäivän jälkeen lähdettiin liikkeelle henkilökohtaisen ohjaajan kanssa tehdystä yrityksen ja yrittäjän tilanneanalyysistä sekä henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laatimisesta. Käytännössä suoritettiin oppisopimukseen kuuluva henkilökohtaistaminen.

Seuraavina lähiopetuspäivinä tutustuttiin eri asiantuntijoiden johdolla tutkinnon perusteiden määrittämien aiheiden kirjoon. Toimintaympäristön analyysin, yrityksen vision ja strategian merkityksen sekä yrityksen toiminnan suunnittelun ja organisoinnin kautta talouden ja esimiehenä toimimisen teorioiden avulla pyrit-

tiin antamaan eväitä yrityksen liiketoimintasuunnitelman laatimiseen tai pikemminkin sen päivittämiseen.

Valmistavaan koulutukseen sisältyi myös jokaisen opiskelijan omassa yrityksessä tapahtunut käytännön kehittämistyö, jota yrittäjä tekee normaalistikin päivittäin. Henkilökohtaisen ohjaajan kanssa käydyt omakohtaiset ohjaustapaamiset antoivat mahdollisuuden lähipäivien teorioiden selittämiseen ja omaksumiseen juuri oman yrityksen kannalta. Ohjauksessa annettiin tukea liiketoimintasuunnitelman päivittämisen myötä syntyneen kehittämiskohteen tunnistamiseen sekä kehittämissuunnitelman tekemiseen ja sen toteuttamiseen. Tämä kaikki kuului tutkinnon ensimmäisen osan kokonaisuuteen.

Ensimmäisen osan aikana päivitetystä liiketoimintasuunnitelmasta kummunnut kehityskohde antoi perusteet tutkinnon toisen osan koulutukselle ja suorittamiselle. Tutkinnon perusteiden mukaan kehityskohteen aihealue saattoi valinnaisesti olla, yksi seuraavista teemoista:

- Asiakkuuksien johtaminen ja kehittäminen
- Osaamisen johtaminen ja kehittäminen
- Talouden johtaminen ja kehittäminen
- Tuotannon johtaminen ja kehittäminen
- Kansainvälistymisen johtaminen ja kehittäminen

Opintoihin kuului siis omassa yrityksessä tehtävän kehitysprojektin suunnittelu ja projektin toteutuksen johtaminen. Valmistavaan koulutukseen varattiin yksi lähiopetuspäivä kutakin viittä aihealuetta kohden. Jokainen opiskelija saattoi osallistua haluamilleen lähiopetuspäiville valintojensa mukaan. Pääsääntöisesti opiskelijat kävivät kaikilla ns. teemaluennolla, joissa ulkopuolinen erityisasiantuntija antoi syventävää näkemystä teemasta ja sillä tavalla pyrittiin tuomaan opiskelijoille uusia näkemyksiä/ajatuksia omien kehitysprojektien suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Koulutuksen aikana omaa johtamista ja kehitystyön etenemistä arvioitiin säännöllisesti henkilökohtaisen ohjaajan kanssa. Itsearviointi ja reflektioiva keskustelu muiden osallistujien kanssa oli keskeisessä roolissa koulutuksen toteutuk-

sessä. Oppisopimustyöskentelyn kautta jokainen opiskelija oli hankkinut itselleen oman henkilökohtaisen mentorin. Mentorin tehtävänä oli omalta osaltaan auttaa opiskelijoita kehittymään yritysjohtajina ja raportoimaan oppisopimuskeskukselle opintojen etenemisestä. Kevään 2012 aikana pidetyt teemaluennot päättivät teoriaosuuden ja opiskelijoille annettiin työskentelyrauha tutkinnon toisen osan kehitysprojektien suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Koulutukseen kuului suunniteltu seminaari, jossa yrittäjät esittelivät omia kehitysprojektejaan ja samalla heiltä kerättiin palautetta koulutuksen järjestelyistä, osuvuudesta ja vaikuttavuudesta.

3.2 Näyttötutkinto-ohjauksen toteutus ja sen arviontia

Ryhmän koko oli liian suuri, jotta vain yksi ohjaaja olisi hoitanut opintojen ohjauksen. Näin ainakin aluksi ajateltiin. Kolme ohjattavaa per ohjaaja oli ajatus, jota lähdettiin toteuttamaan. Pilottitoteutuksessa päätettiin ”satsata” henkilökohtaiseen ohjaukseen ja erityisesti sen laatuun. Laadulla tarkoitetaan tässä tapauksessa ohjauksen sekä pedagogista että yritystoiminnan substanssin yhdistelmää. Ohjaajiksi valikoituneet olivat joko opettajakelpoisia, näyttötutkintomestareita ja ammatillisen opetuksen pitkäaikaisia ammattilaisia tai muuten työssään pätevöityneitä. Ohjaajat eivät pitäneet yhteisiä tilaisuuksia tai sopineet mitenkään mitä ohjaustyyliä tai teoriaa itse kukin tulisi käyttämään. Ohjaus muodostui siis puhtaasti ohjaajan ja ohjattavan välisen vuorovaikutuksen pohjalta ilman mitään ohjeita tai etukäteistavoitteita.

Ohjauksen resurssi oli suunniteltu siten, että jokaisen lähiopetusjakson jälkeen oli mahdollista saada ohjausta. Ohjaaja oli vastuullinen järjestämään tapaamiset. Ensimmäisellä kerralla ohjaajan velvollisuutena oli tehdä oppisopimukseen kuuluva ns. henkilökohtaistaminen, jossa määriteltiin miten opiskelija aikoo osallistua valmistavaan koulutukseen ja miten hän aikoo suorittaa tutkintoon liittyvät näytöt. Aikuisten kohdalla tällainen henkilökohtaistaminen eli henkilökohtaisen opetussuunnitelman ja oppimissuunnitelman laatiminen, kuuluu aina tehdä opintojen alkuvaiheessa. Tämän HOPS päivittäminen oli opiskelijan omalla vastuulla.

Valmistavasta koulutuksesta irrallinen ohjaaja oli oppisopimuskoulutukseen kuuluva mentori, jonka hankinta ja nimeäminen olivat ”pakollinen” kaikille opiskelijoille. Miten opintojen ohjaus sitten toteutui, riippui täydellisesti ohjaajan ja ohjattavan sekä mentorin ja ohjattavan välisistä henkilösuhteista. Kolmas koulutukseen liittyvä ohjaaja oli näyttötutkinnon ohjaaja, joka oli kaikille yksi sama henkilö. Näin ajatellen opiskelijan ohjaus yritysjohtamisen erikoisammattitutkinnon suorittamiseksi oli etukäteen ajateltuna hyvällä mallilla.

Vastuullisena kouluttajana otin itselleni viisi ohjattavaa, joiden kanssa rakensin suhteellisen luottamukselliset suhteet yhdessä käytyjen keskustelujen ja tapaamisten välityksellä. Ohjattavat olivat kaikki itsenäisiä yrittäjiä, joilla oli jo vuosikausien kokemus yritystoiminnasta. Alkuun tuntui siltä, että oma osaaminen kalpenee näiden yrittäjien rinnalla, mutta ohjaussuhteen syventyessä ohjaustapaamisista tuli varsin kehittäviä. Ohjaajana osasin tuoda sopivia uusia näkökulmia yrittäjän arkeen.

Opiskelijoilta kerättiin palautetta käytännössä jatkuvasti. Yrittäjät ovat tottuneet antamaan palautetta välittömästi ja näitä kullannarvoisia vinkkejä huomioitiin jatkuvasti koulutuksen aikana. Lopullinen palaute (N=8) kerättiin erillisellä yleisluonteisella kyselylomakkeella, joka täytettiin päätösseminaarin yhteydessä syksyllä 2012 (liite 1).

Palautetta pyrittiin kerätä myös moodleen annetun tehtävän ns. 24 tunnin säännöllä. Alussa tätä sääntöä noudatettiin, mutta koulutuksen edetessä sääntö jäi kokonaan pois käytöstä. Ohjauskeskusteluissa saatua palautetta voisi hyödyntää seuraavan opiskelijaryhmän valmentavan koulutuksen toteutuksessa. Näitä palautteita ei ole systemaattisesti kerätty eikä käsitelty.

Opiskelujen päätösseminaarissa palautetta kerättiin koulutusyhtiön vakiolomakkeella (kts.liite 1). Jälkeenpäin ajateltuna olisi ollut ehkä viisasta laatia oma erikoinen yleislomakkeen yhteyteen, kyseessä oli pilottitoteutus. Käytetty lomake on tämän opinnäytetyön liitteenä. Lomake pyydettiin täyttämään koulutuksen päätösseminaarissa, johon osallistui kurssilla olleesta kahdeksasta opiskelijasta puolet eli neljä. Näin ollen vastausprosentiksi saatiin 50 %. Avoimiin kysymyksiin vastasi kolme opiskelijaa.

4 OPISKELIJOIDEN PALAUTE KOULUTUSTAPAHTUMASTA

Tiedottamisen osalta koulutus vastasi kolmen vastaajan mielestä ennakkotietoja tyydyttävästi ja yhden mielestä hyvin. Kouluttajien asiantuntemus oli kolmen vastaajan mukaan hyvällä tasolla ja yhden vastaajan mielestä tyydyttävää. Kouluttajien opetustaito arvioitiin hyväksi kolmen vastauksen perusteella ja tyydyttäväksi yhden vastaajan paperissa. Eräs kouluttaja mainittiin nimeltä ja hänen opetustaito sai erinomaisen arvion.

Opetuksessa käytetty opetusmateriaalin laatu sai hyvän arvion kolmelta vastaajalta ja yksi arvioi sen laadun tyydyttäväksi. Samoin koulutuksessa käytettyä laitteita ja välineistöä arvioitiin kolme kertaa hyvä ja kerran tyydyttävä. Koulutuksesta saatava hyöty omaan työhön oli yhden mielestä erinomainen, yhden mielestä 3,5 tyydyttävän ja hyvä välissä sekä kahden opiskelijan mukaan tyydyttävä. Koulutuksen kesto oli jokaisen mielestä sopiva. Yleisarvosanaksi vastaajat antoivat hyvä kerran, tyydyttävän ja hyvän puoliväli kerran ja kaksi kertaa tyydyttävä.

Kolmeen lomakkeeseen oli annettu muuta palautetta. Parasta koulutustapahtumassa on ollut yhteiset tapaamiset. Kolmannen mielestä oli hienoa, kun tuli tehtyä lopputyö. Eräs vastaajista totesi seuraavaa:

”... että jäntevöittää toimintaa, kun on tavoitteita”.

Kehittämisehdotuksia tähän koulutustapahtumaan eli kommentteja, mielipiteitä, ehdotuksia annettiin myös muutamia. Tiiviimmät tapaamiset aikataulujen osalta eli koulutusta tulisi valmistavan koulutuksen osalta tiivistää. Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksia perättiin ”Osallistujilta tietoa siitä mitä he haluavat” ja kehitysinnokkuuttakin oli ”Tämä sakki voisi jossain vaiheessa pitää aivoriihen siitä, miten kurssia kehittää (päivien teemat).

Mistä sain tiedon koulutustapahtumasta, kysymykseen vastattiin yrittäjähdistyksen kautta, lehdestä ja opiskelijaan otettiin koulutusyhtiöstä yhteyttä. Miksi valitsin juuri tämän yrittäjäkoulutuksen opiskelijat kertoivat, että halusin lisää tietoa ja kehittää itseäni. Erään yrittäjän mielestä juuri tällainen koulutuksen toteutus etäopiskeluna sopivin pituisissa jaksoissa sopii yrittäjäarkeen, mikä mahdol-

listi tutkinnon suorittamisen. Yleensäkin jatkuva itsensä kehittäminen eli kiinnostus jotta oppisi jotain uutta. Muita mielipiteitä koulutuksesta/täsmennyksiä vastauksiin todettiin, että ”vastuuhenkilöt olivat hoitaneet pestinsä mallikkaasti”. Saatu palaute oli keskimäärin positiivista. Kaikkien mielestä koulutustoiminta on ollut vähintään tyydyttävää.

5 YHTEENVETO JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Yritysjohtamisen erikoisammattitutkinnon valmistavan koulutuksen ja tutkinnon suorittamisten vastaanottaminen alueen ensimmäisenä paikallisena toimijana oli haastava tehtävä. Opiskelijoiden hankinta onnistui suhteellisen hyvin. Toki matkan varrella oppisopimustoimisto lopetti kahden opiskelijan opinnot päällekkäisyyksien takia. Kolme opiskelijaa lopetti kesken koulutuksen vedoten kiireeseen ja siihen, että koulutus ei vastaa tarpeeseen. Aloittaneesta kahdentoista henkilön ryhmästä keskeytti siis viisi opiskelijaa. Yksi opiskelija liittyi ryhmään kesken koulutuksen, joten kahdeksan opiskelijaa osallistui valmistavan koulutuksen osuuteen. Heistä neljä suoritti koko tutkinnon ja yksi sai tutkinnon ensimmäisen osan suoritettua.

Saadun kirjallisen palautteen perusteella koko toteutus oli vähintäänkin tyydyttävä. Kolmen opiskelijan henkilökohtaisen kirjaamattoman palautteen perusteella koulutus oli paras mihin he ovat milloinkaan osallistuneet ja perusteena oli saatu/koettu ohjaus. Tämä oli hyvä palaute, ja kun otetaan huomioon miten paljon ohjaukseen alun perin panostettiin, osui ennakkosuunnitelmat kohdalleen.

Aikuisten ohjaukseen kannattaa panostaa ja erityisesti ohjaajien ammattitaitoon sekä sitoutumiseen tulisi kiinnittää huomioita. Näin jälkepäin ajateltuna olisi valikoituneiden ohjaajien ollut hyvä kokoontua suunnittelupalaveriin, jossa olisi tehty ohjaustavoitteet ja laadittu ns. minimiohjauksen periaatteet. Epävirallisia keskusteluja käytiin, mutta jämäkämpi ote opetuksen ja ohjauksen niveltämiseksi olisi ollut perusteltua.

Tutkinnon perusteiden mukaiset vaatimukset pyrittiin huomioimaan valmistavan opetuksen suunnittelussa. Aikataulua toivottiin tiiviimmäksi, jolloin nyt suhteelli-

sen hyvin onnistunut opiskelijoiden toiveiden huomioiminen olisi ollut hankalampi järjestää. Kouluttajien asiantuntemusta ja opetustaitoa arvioitiin tyydyttävästä erinomaiseen, joten teoreettista lisäarvoa tunnuttiin saatavan.

Ohjauksen saama palaute ei ollut pelkästään kiittävää, vaan luopuneilta opiskelijoilta saadun kirjaamattoman palautteen perusteella henkilökemiat eivät toimineet. Tällöin ohjaajan tulisi vaihtua. Koulutusyhtiön omat resurssit eivät varmaan yksin riittäisi takaamaan jokaiselle optimaalisen ohjaajan löytymistä. Toteutuneessa koulutuksessa olisi ollut ehkä paikallaan sitouttaa koko opiskelijaryhmä yhden ohjaajan alle myös valmentavan koulutuksen osalta, jolloin koetua ohjausepätasa-arvoa ei ehkä olisi syntynyt.

Haastavaa on ylläpitää yritysjohtamisen erikoisammattitutkinnon kysynnän ja tarjonnan tasapainoa koulutusyhtiön toiminta-alueella. Tämänkin toteutuksen aikana yhtiö osti vastuullisen kouluttajan palvelut ulkopuoliselta, jolloin jatkuvuuden ja toiminnan vakiinnuttamisen suhteen on epävarmuutta.

LÄHTEET

Anttonen, S. 2007. Aikuisopiskelijan ohjaustarpeet avoimessa yliopistossa.
Pro gradu tutkielma. Kasvatustieteenlaitos: Jyväskylän yliopisto

Näyttätutkinnot. www.oph.fi Luettavissa
http://www.oph.fi/koulutus_ ja_tutkinnot/ammattikoulutus/nayttotutkinnot

Näyttötutkinto - opas 2012. Opetushallitus: Saatavissa
http://www.oph.fi/download/143969_Nayttotutkinto-opas_2012.pdf luettu
24.10.2013

Yrittäjätutkinnot. www.yrittajat.fi. Luettavissa <http://www.yrittajat.fi/fi-FI/tutkinnot/>

LIITTEET

LIITE 1

OPISKELIJAPALAUTE

Koulutusaika

Koulutuksen nimi:

Pyrimme jatkuvasti kehittämään toimintamme laatua. Osanottajilta tuleva palaute on tässä kehittämistyössä avainasemassa. Ole hyvä ja arvioi kokemuksiasi koulutustapahtuman osalta.

TIEDOTTAMINEN**1. Koulutus on vastannut siitä ennakkoon saamiani tietoja**

1. Huonosti 2. Välttävästi 3. Tyydyttävästi 4. Hyvin 5. Erinomaisesti

KOULUTUKSEN TOTEUTUS**2. Kouluttajien / luennoitsijoiden asiantuntemus on ollut**

1. Huono 2. Välttävä 3. Tyydyttävä 4. Hyvä 5. Erinomainen

3. Kouluttajien / luennoitsijoiden opetustaito on ollut (Voit arvioida nimellä)

1. Huono 2. Välttävä 3. Tyydyttävä 4. Hyvä 5. Erinomainen

4. Koulutuksessa käytetty oppimateriaalin laatu on mielestäni

1. Huono 2. Välttävä 3. Tyydyttävä 4. Hyvä 5. Erinomainen

5. Koulutuksessa on käytetty mielestäni asianmukaisia laitteita ja välineistöä

1. Huonosti 2. Välttävästi 3. Tyydyttävästi 4. Hyvin 5. Erinomaisesti

KOULUTUKSEN VAIKUTUS**6. Koulutuksesta saatu hyöty oman työsi kannalta**

1. Huono 2. Välttävä 3. Tyydyttävä 4. Hyvä 5. Erinomainen

KOULUTUKSEN KESTO**7. Koulutuksen kesto oli**

1. Liian lyhyt 2. Sopiva 3. Liian pitkä

YLEISARVOSANA**8. Yleisarvosananani koulutuksesta kokonaisuutena**

1. Huono 2. Välttävä 3. Tyydyttävä 4. Hyvä 5. Erinomainen

MUU PALAUTE

1. Parasta koulutustapahtumassa on ollut:

2. Kehittämisehdotuksia tähän koulutustapahtumaan:
(kommentteja, mielipiteitä, ehdotuksia)

3. Mistä sain tiedon koulutustapahtumasta:

4. Miksi valitsin juuri tämän yrittäjäkoulutuksen:

5. Muita mielipiteitä koulutuksesta / täsmennyksiä vastauksiin:

Kiitos palautteestasi!